

# مقایسه ارزشیابی عملکرد آموزشی اعضای هیأت علمی توسط دانشجویان با خودارزیابی آنها

سکینه مهدوی<sup>۱\*</sup>، سودابه زارع<sup>۲</sup>، نیره نعیمی<sup>۳</sup>

تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۵/۱۲

تاریخ پذیرش: ۹۳/۹/۱۸

## چکیده

**مقدمه:** موضوع ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید فاکتور بسیار مهمی جهت برنامه‌ریزی و بهبود وضعیت آموزشی در دانشگاه‌ها می‌باشد. این مطالعه با هدف مقایسه ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید توسط دانشجویان با خودارزیابی اساتید انجام شد.

**روش‌ها:** در این مطالعه که به روش توصیفی-تحلیلی در دانشکده بهداشت، تغذیه و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام شد. تعداد ۳۱ نفر از اساتید به روش سرشماری انتخاب شدند که هر استاد علاوه بر خودارزیابی، توسط ۱۰ دانشجو که به روش تصادفی انتخاب شده بود مورد ارزشیابی قرار گرفت به طوری که در کل، تعداد ۳۱۰ نفر دانشجو در مطالعه شرکت داشتند. برای جمع‌آوری داده‌ها دو پرسشنامه متناظر براساس مقیاس لیکرت استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب برای پرسشنامه‌های دانشجویان برابر ۰/۸۱ و برای پرسشنامه‌های اساتید برابر ۰/۸۷ بدست آمد و روایی پرسشنامه‌ها مورد تایید افراد آگاه و باتجربه تایید گردید. داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون آماری t مستقل تجزیه و تحلیل شد.

**یافته‌ها:** میانگین کل و انحراف معیار نمرات خودارزیابی عملکرد آموزشی اساتید  $40/82 \pm 7/52$  بدست آمد درحالی که میانگین کل و انحراف معیار نمرات ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید، توسط دانشجویان  $40/07 \pm 4/13$  بدست آمد. نتایج نشان داد که میانگین نمره کل خودارزیابی اساتید بالاتر از میانگین کل نمره ارزشیابی آنها توسط دانشجو بود اما نتایج تجزیه و تحلیل میانگین کل نمره از نظر دانشجویان و خودارزیابی اساتید براساس آزمون آماری t مستقل با هم تفاوت معنی‌داری وجود نداشت ( $p=0/38$ ).

**نتیجه‌گیری:** در راستای بهبود عملکرد آموزشی اساتید علاوه بر ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان، استفاده از روش خودارزیابی اساتید به عنوان یک روش مکمل توصیه می‌شود.

**کلید واژه‌ها:** دانشجو، ارزشیابی، هیأت علمی

## مقدمه

ارزشیابی یک فرایند نظام‌مند می‌باشد که به منظور جمع‌آوری، بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات به کار رود و در پاسخ به این سؤال که «آیا در یک موضوع تعیین شده، هدف‌های موردنظر محقق شده‌اند و یا درحال تحقق یافتن هستند؟»، اگر این تعریف به ارزشیابی اساتید تعمیم داده شود، می‌توان گفت که ارزشیابی اساتید، میزان موفقیت اساتید در راستای رسیدن به هدف‌های آموزشی می‌باشد (۱).

مدل‌های مختلف جهت ارزشیابی اعضای هیأت علمی موجود است از جمله می‌توان به ارزشیابی توسط مسئولین، ارزشیابی توسط گروه همتایان، ارزشیابی و نظرسنجی توسط دانشجویان و خودارزیابی اساتید، ارزیابی میزان یادگیری

نویسنده مسئول: سکینه مهدوی، عضو هیأت علمی گروه مهندسی بهداشت حرفه‌ای، مرکز تحقیقات بهداشت و تغذیه، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم آباد، ایران. smahdavi125@yahoo.com

سودابه زارع عضو هیأت علمی گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم آباد.

نیره نعیمی، عضو هیأت علمی گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی بجنورد، ایران.

دانشجویان و ارزشیابی محتوای مواد آموزشی اشاره نمود (۲). در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی از میان روش‌های ذکر شده، ارزشیابی اعضای هیأت علمی توسط دانشجویان رایج‌تر می‌باشد به طوری که برخی از محققین بر این باورند که این روش ارزشیابی، در بهبود روش تدریس و کمک به دانشجو در انتخاب واحد درسی می‌تواند موثر واقع شود (۳). درحالی که برخی از محققین مخالف ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان بوده زیرا بر این باورند که خیلی از صفات شخصیتی و ویژگی‌های کلی محیطی می‌تواند درک و قضاوت‌های افراد را تحت تأثیر قرار دهد و این موضوع در قضاوت دانشجویان در ارزشیابی خود از معلمان و اساتید می‌تواند تأثیرگذار باشد (۴). به طوری که مطالعه جمشیدی و همکارانش نیز نشان داد که اساتید نسبت به فرایند ارزشیابی اساتید توسط دانشجو نظر منفی دارند و بر این باورند که دانشجویان فرم‌های ارزشیابی را با بی‌دقتی و عدم مسئولیت پر می‌کنند. وی عنوان نموده که به نظر می‌رسد وجود یک برنامه توجیهی قبل از توزیع

فرم‌های ارزشیابی بین دانشجویان ضروری است (۵). همچنین زارعی و همکارانش در مطالعه خود اظهار کردند که اگرچه ارزشیابی استاد توسط دانشجو دارای پایایی است، اما به خودی خود باعث ارتقای عملکرد استاد نمی‌شود حتی با وجود داشتن ابزار پایا و معتبر برخی اعتقاد دارند که دانشجویان صلاحیت ارزیابی اساتید را ندارند و قضاوت صحیحی از اساتید نمی‌توانند داشته باشند که پیشنهاد شده که همراه با ارزشیابی توسط دانشجو از روش‌های مشاهده‌ای مستقیم مثل ضبط ویدیویی نیز استفاده شود (۶). در مطالعه دیگر توسط علی اصغرپور و همکارانش بیان شده است که فاکتورهای غیر مرتبط با کیفیت آموزش استاد از قبیل آسان‌گیری استاد، آسان بودن سؤالات امتحانی، میزان علاقه به رشته تحصیلی، میزان علاقه به استاد در ارزشیابی دانشجو از استاد تاثیر دارند بنابراین بهتر است در ارزشیابی استادان علاوه بر ارزشیابی دانشجو از استاد از شیوه‌های دیگر ارزشیابی از جمله ارزشیابی همتایان و خودارزشیابی نیز استفاده گردد (۷). مطالعات دیگر بیانگر این موضوع هستند که با توجه به این که ارزشیابی دانشجو از دیدگاه آموزش می‌تواند یک جزء ضروری باشد اما مکانیسم و فرایند کاملی برای ارزشیابی ایفای نقش اعضای هیأت علمی در سیستم آموزشی نیست (۸). و ارزشیابی عملکرد تدریس اساتید یک فرایند پیچیده بوده و بی‌دقتی و کم‌اعتباری روش‌های ارزشیابی علت پیچیدگی آن می‌باشد بدین علت که این روش‌های ارزشیابی نمی‌توانند اطلاعات دقیق و بی‌غرضانه‌ای را ارائه نمایند، لذا می‌بایستی برای قضاوت نهایی ترکیبی از اطلاعات حاصل از روش‌های مختلف ارزشیابی مورد استفاده قرار گیرد (۹ و ۸). حسینی در مطالعه خود بیان نموده که دانشجویان برخی از عوامل بسیار مهم در ارزشیابی را به خوبی تشخیص می‌دهند اما همه معیارهای علمی ضروری برای استاد خوب را در نظر نمی‌گیرند که این موضوع باعث می‌شود که روایی و پایایی نتایج ارزشیابی آن‌ها کاهش یابد (۱۰). مطالعه‌ی درگاهی و همکارانش این موضوع را بیان می‌کند که بیشتر اساتید دانشگاه‌های کشور و سایر کشورها، با اصل ارزشیابی استادان توسط دانشجویان، به عنوان یک منبع ارزشمند و معتبر اطلاعات برای بازخورد به استادان در جهت ارتقای کیفیت عملکرد آموزش خود، موافق هستند و معتقدند که این روش باید به عنوان جزیی از نظام ارزشیابی کیفیت عملکرد اعضای هیأت علمی در نظر گرفته شود در ضمن این نوع ارزشیابی نباید به تنهایی در تصمیم‌گیری‌های مربوط به ارتقای مرتبه، اعطای پایه تشویقی و دیگر امتیازات ویژه و

ترفع سالیانه مورد استفاده قرار گیرد، و در این راستا از دیگر روش‌های ارزشیابی نیز استفاده گردد (۱۱). لذا ارزیابی عملکرد آموزشی اعضاء هیات علمی یکی از روش‌هایی است که موجب بهبود کیفیت برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها شده و براساس نتایج آن، نقاط قوت و ضعف عملکرد آموزشی مشخص شده و با تقویت جنبه‌های مثبت و رفع کاستی‌ها در راستای اصلاح امور آموزشی برنامه‌ریزی مناسب صورت پذیرد، به طوری که از سال ۱۹۲۷ میلادی استفاده از نظرات دانشجویان برای ارزشیابی اعضای هیات علمی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی شروع گردید و تاکنون گسترش پیدا کرد و در اکثر دانشگاه‌های دنیا به عنوان یک منبع اصلی ارزشیابی عملکرد آموزشی هیات علمی به کار گرفته شده است (۱۲). از آنجائیکه ارزشیابی توسط دانشجویان یک شاخص موثر، روا و پایایی برای ارزشیابی اساتید است، پس این سؤال باقی می‌ماند که «آیا دانشجویان مقدار دانش کافی را برای ارزشیابی اساتید را دارند؟» (۱۳، ۱۴). برای روشن شدن این مسئله خود ارزشیابی اساتید به عنوان یک روش تکمیلی علاوه بر ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان توصیه شده است (۱۵، ۱۶).

با توجه به اهمیت موضوع ارزشیابی عملکرد اساتید جهت پی بردن اساتید و برنامه‌ریزان به نقاط قوت و ضعف آموزشی، در راستای برنامه‌ریزی بهتر برای بهبود وضعیت آموزشی و با توجه به مشکلاتی که در رابطه با ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان وجود دارد و همچنین به علت بالاتر بودن ارزش ترکیبی روش‌های ارزشیابی در این مطالعه هدف، مقایسه ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید دانشکده بهداشت و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی لرستان توسط دانشجویان و خودارزشیابی اساتید در نیم سال اول سال تحصیلی ۹۳-۹۲ بود.

## روش‌ها

این مطالعه توصیفی-تحلیلی بر روی دانشجویان کارشناسی دانشکده بهداشت و پیراپزشکی که در ترم دوم به بالا مشغول به تحصیل بودند و اساتید هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان که در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ در این دانشکده‌ها دروس تئوری داشتند انجام شد. لازم به ذکر است که دانشجویان مهمان و اساتیدی که به صورت مدعو از سایر دانشگاه‌ها یا سازمان‌ها دعوت به همکاری شده بودند و همچنین مدرسین غیر هیات علمی وارد مطالعه نشدند. با توجه به پارامترهای بدست آمده از مطالعه پایلوت بر روی ۱۰ نفر استاد و ۵۰ نفر دانشجو با  $\alpha=0/05$  و  $\beta=0/2$  و  $r=0/114$  و با استفاده از نرم‌افزار تعیین حجم نمونه PASS.Ver.11 ۳۱

کارشناس EDO و بدون قید مشخصات فردی آن‌ها و مطابق ارزشیابی ترمی صورت گرفت. داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از آزمون آماری  $t$  مستقل و از طریق نرم‌افزار آماری SPSS.Ver.16 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

### یافته‌ها

در این مطالعه تعداد ۳۱ هیئت علمی (۶۱ درصد مرد و ۲۵ درصد زن) که ۳۷/۹ درصد آنها دارای رتبه علمی استادیار و ۶۲ درصد مربی بودند و ۳۱۰ دانشجوی اعم از دختر و پسر در مطالعه شرکت نمودند. براساس نتایج بدست آمده (جدول ۱)، میانگین مجموع نمرات ۱۲ شاخص مورد بررسی در پرسشنامه خودارزیابی عملکرد آموزشی اساتید ( $40/82 \pm 7/52$ ) از میانگین مجموع نمرات ۱۲ شاخص مورد بررسی در پرسشنامه ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید توسط دانشجویان ( $40/07 \pm 4/13$ ) به مقداری اندکی بالاتر بود. اما این میانگین مجموع ۱۲ شاخص مورد بررسی از نظر دانشجویان و با میانگین مجموع ۱۲ شاخص مورد خودارزیابی اساتید براساس آزمون آماری  $t$  مستقل براساس جدول شماره ۱ با هم تفاوت معنی‌داری نداشت ( $p=0/38$ ).

استاد به روش سرشماری و ۳۱۰ دانشجو به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده در این مطالعه شرکت کردند. به طوری که هریک استاد توسط ۱۰ دانشجو مورد ارزیابی قرار گرفت. ابزار جمع‌آوری داده‌ها دو پرسشنامه متناظر بود که براساس مقیاس لیکرت تهیه شده بود و پرسشنامه حاوی ۱۲ سؤال چهار گزینه‌ای بودند که به صورت عالی (۴)، خوب (۳)، متوسط (۲) و ضعیف (۱) نمره‌دهی شده بودند. پرسشنامه حاوی سؤالاتی از قبیل چگونگی قدرت تفهیم و انتقال مفاهیم درس، میزان تسلط بر موضوع درس، چگونگی ارتباط با دانشجو و استفاده از انواع روش‌های آموزشی بود. از فرم‌های ارزشیابی موجود در دانشگاه برای تهیه پرسشنامه‌ها استفاده گردید که در اختیار افراد آگاه و باتجربه قرار گرفت و پس از اعمال تغییراتی، روایی آن‌ها تایید گردید و در خصوص پایایی ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه‌های پر شده توسط دانشجویان برابر با  $0/81$  بود و برای پرسشنامه‌های پر شده توسط اساتید برابر با  $0/87$  بود که نشانگر پایایی پرسشنامه‌ها بود. پرسشنامه پس از کدگذاری در اختیار آنان جهت تکمیل قرار گرفت، سپس باز پس گرفته شد. لازم به ذکر است که قبل از شروع مطالعه اقدام به برگزاری یک جلسه توجیهی برای اساتید اخذ رضایت آنان گردید. ارزشیابی دانشجویان قبل از شروع کلاس توسط

جدول ۱: نتایج آزمون آماری  $t$  مستقل، مقدار میانگین و انحراف معیار نمرات خودارزیابی استادان و ارزشیابی دانشجویان از اعضای هیأت علمی

| ردیف | سؤال                                                                       | گروه            | میانگین                              | (P-value) | مقدار $t$ |
|------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------------------------------|-----------|-----------|
| ۱    | قدرت تفهیم و انتقال مفاهیم درس                                             | استاد<br>دانشجو | $3/44 \pm 0/63$<br>$3/42 \pm 0/34$   | $0/538$   | $0/62$    |
| ۲    | میزان تسلط بر موضوع درس                                                    | استاد<br>دانشجو | $3/5 \pm 0/64$<br>$3/47 \pm 0/42$    | $0/997$   | $0/004$   |
| ۳    | روش تدریس                                                                  | استاد<br>دانشجو | $3/24 \pm 0/63$<br>$3/25 \pm 0/39$   | $0/908$   | $0/116$   |
| ۴    | میزان علاقه استاد به استفاده از وسایل کمک آموزشی (در صورت وجود امکانات)    | استاد<br>دانشجو | $36/23 \pm 0/87$<br>$3/27 \pm 0/1$   | $0/849$   | $0/198$   |
| ۵    | میزان علاقه استاد به امر تدریس                                             | استاد<br>دانشجو | $3/7 \pm 0/47$<br>$3/46 \pm 0/29$    | $0/036$   | $2/146$   |
| ۶    | علاقه و رغبت در رفع مشکلات علمی دانشجویان                                  | استاد<br>دانشجو | $3/6 \pm 0/5$<br>$3/37 \pm 0/38$     | $0/075$   | $1/813$   |
| ۷    | میزان پذیرش نظرات دانشجویان در رابطه با درس                                | استاد<br>دانشجو | $3/2 \pm 0/61$<br>$3/27 \pm 0/38$    | $0/631$   | $0/483$   |
| ۸    | میزان رعایت نظم و ترتیب در فعالیت‌های آموزشی، حضور در کلاس و طول زمان کلاس | استاد<br>دانشجو | $3/41 \pm 0/62$<br>$3/51 \pm 0/41$   | $0/491$   | $0/693$   |
| ۹    | میزان رعایت سرفصل‌های دروس تعیین شده از طرف ستاد انقلاب فرهنگی             | استاد<br>دانشجو | $3/5 \pm 0/59$<br>$3/47 \pm 0/32$    | $0/735$   | $0/340$   |
| ۱۰   | میزان ارائه مطالب تدریس شده                                                | استاد<br>دانشجو | $3/2 \pm 0/67$<br>$3/37 \pm 0/31$    | $0/379$   | $0/894$   |
| ۱۱   | میزان تاثیر تکلیف تعیین شده                                                | استاد<br>دانشجو | $3/1 \pm 0/72$<br>$3/2 \pm 0/35$     | $0/465$   | $0/736$   |
| ۱۲   | میزان معرفی منابع و مآخذ در رابطه با درس                                   | استاد<br>دانشجو | $3/5 \pm 0/57$<br>$3/18 \pm 0/18$    | $0/015$   | $2/514$   |
| ۱۳   | میانگین مجموع نمرات ۱۲ شاخص مورد بررسی فوق الذکر (میانگین کل)              | استاد<br>دانشجو | $40/82 \pm 7/52$<br>$40/07 \pm 4/13$ | $0/38$    | $0/96$    |

همچنین از بین ۱۲ شاخص مورد بررسی، در ۳ شاخص از جمله، میزان علاقه استاد به امر تدریس با  $p=0/036$ ، علاقه و رغبت در رفع مشکلات علمی دانشجویان با  $p=0/075$  و میزان معرفی منابع و مآخذ در رابطه با درس با  $p=0/015$ ، بین نمره ارزشیابی عملکرد آموزشی بدست آمده توسط دانشجو و خودارزیابی اساتید تفاوت معناداری وجود داشت و در بین مابقی شاخص‌ها بین نمره ارزشیابی عملکرد آموزشی بدست آمده توسط دانشجو و خودارزیابی اساتید تفاوت معناداری وجود نداشت. مطابق با نتایج بدست آمده در خصوص شاخص مربوط به روش تدریس استاد، میانگین نمره خودارزیابی اساتید ( $3/24 \pm 0/63$ ) از میانگین نمره دانشجویان ( $3/25 \pm 0/39$ ) پایین‌تر بود در مورد شاخص میزان رعایت نظم و ترتیب در فعالیت‌های آموزشی، حضور در کلاس و طول زمان کلاس نیز میانگین نمره ارزشیابی توسط دانشجویان ( $3/51 \pm 0/41$ ) از نمره خودارزیابی استاد ( $3/41 \pm 0/62$ ) بیشتر بود. همچنین در شاخص میزان ارائه مطالب تدریس شده، میانگین نمره ارزشیابی توسط دانشجو ( $3/37 \pm 0/31$ ) بالاتر از نمره خودارزیابی اساتید ( $3/2 \pm 0/67$ ) بود. لازم به ذکر است که میانگین نمره ارزشیابی توسط دانشجو ( $3/2 \pm 0/35$ ) در شاخص میزان تاثیر تکلیف تعیین شده بالاتر از میانگین نمره خودارزیابی اساتید ( $3/1 \pm 0/72$ ) بود.

### بحث و نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه نشان داد با وجود این که میانگین مجموع نمرات ۱۲ شاخص مورد بررسی در پرسشنامه خودارزیابی عملکرد آموزشی اساتید اندکی از میانگین مجموع نمرات ۱۲ شاخص مورد بررسی در پرسشنامه ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید توسط دانشجویان بالاتر بود اما از نظر آماری با هم تفاوت معنی‌داری نداشته است ( $P=0/38$ ). اما در چند شاخص از جمله شاخص مربوط به روش تدریس استاد، شاخص میزان رعایت نظم و ترتیب در فعالیت‌های آموزشی، حضور در کلاس و طول زمان کلاس و شاخص مربوط به میزان ارائه مطالب تدریس شده همچنین شاخص میزان تاثیر تکلیف تعیین شده، میانگین نمره ارزشیابی توسط دانشجو بالاتر از میانگین نمره خودارزیابی اساتید بود. نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که بین ۱۲ شاخص مورد بررسی، به ترتیب در ۳ شاخص علاقه استاد به امر تدریس، علاقه و رغبت در رفع مشکلات علمی دانشجویان و میزان معرفی منابع و مآخذ در رابطه با درس بین نمره ارزشیابی عملکرد آموزشی بدست آمده توسط دانشجو و خودارزیابی اساتید تفاوت معناداری وجود داشت. درحالی که

در مطالعه اصغری و همکاران نتایج نشان داد که شاخص معرفی منابع و مآخذ در رابطه با درس و شاخص مربوط به قدرت تفهیم و انتقال مفاهیم درس بین نمره ارزشیابی بدست آمده توسط دانشجو و خودارزیابی اساتید تفاوت معناداری وجود نداشت (۱۷).

عزیزی و همکارانش در دانشکده بهداشت عمومی و تغذیه دانشگاه علوم پزشکی شیراز نشان داد که میانگین نمره خودارزیابی اساتیدی که برای دانشجویان لیسانس و مقاطع پایین تدریس می‌کردند تفاوت معنی‌داری با میانگین ارزشیابی استاد توسط دانشجو داشت اما بین میانگین نمره خودارزیابی اساتیدی که برای دانشجویان فوق لیسانس تدریس می‌کردند تفاوت معناداری با میانگین ارزشیابی استاد توسط دانشجو وجود نداشت. در این مطالعه ذکر شده که دانشجویان مقاطع بالا و کارشناسی ارشد درک بهتری نسبت به دانشجویان کارشناسی از فعالیت درسی دارند و با عنایت به این که توجه به نیازها و عملکرد آموزشی دانشجویان لیسانس ضروری است. لذا اعضای هیأت علمی روش‌های آموزشی خود را جهت بهبود عملکرد و درک بهتر دانشجویان مقاطع پایین و کارشناسی تغییر دهند (۱۸). کاندایس (Candace) و همکارانش نشان دادند که بین امتیازات ارزیابی اساتید توسط دانشجویان و خودارزیابی آنان ارتباط معنی‌داری وجود ندارد و صرفاً در پاسخ به شاخص آرایه مطالب در سطح آموزش افراد با میانگین رنج پاسخ دانشجویان  $3/89 \pm 0/46$  درحالی که میانگین نمره خودارزیابی اساتید برابر  $3/37 \pm 0/10$  بود. این مطالعه علت پایین بودن نمرات خودارزیابی اساتید نسبت به نمرات ارزشیابی توسط دانشجویان را پایین بودن نمره خودارزیابی اساتید می‌داند که شاید اعضای هیأت علمی نگران این موضوع باشند که دانشجویان ممکن است به طور ساختگی و غیرواقعی نمره پایین‌تری به آن‌ها بدهند. گاهی اوقات اعضای هیأت علمی بدترین منتقدان خودشان هستند که در چنین جاهایی بررسی نتایج ارزیابی دانشجویان می‌تواند باعث تعادل گردد (۱۹). همچنین یافته‌های مطالعه مرضیه علایی و همکارانش نشان داد که بین میانگین ارزشیابی دانشجویان و خودارزیابی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و نتایج مطالعه وی نشان داد که خودارزیابی اساتید با ارزشیابی دانشجویان تطابق دارد و رابطه متقابل استاد و دانشجو از استحکام بیشتری برخوردار است و دانشجویان انتظارات آموزشی خود را به صورت واقع بینانه و نزدیک به نظرات اساتید مورد ارزیابی قرار داده اند و خودارزیابی اساتید را می‌توان به همراه ارزشیابی

دانشجویان به عنوان ابزاری کارآمد در ارزشیابی اساتید به کار گرفت (۲۰). همچنین نتایج مطالعه زهرا تذکری و همکارانش نشان داد که بین میانگین نمرات ارزشیابی اساتید از دیدگاه مسئولین، مدیران گروه، دانشجویان و خودارزیابی تفاوت آماری معنی داری وجود ندارد ( $P < 0/05$ ) همچنین وی در مطالعه خود عنوان کرد که در ارزشیابی اساتید ضروریست برای ارزشیابی دقیق و منطقی اساتید ضمن استفاده از ابزار سنجش مناسب و برنامه جامع، از تلفیق دیدگاههای مختلف جهت شناسایی نقاط قوت و ضعف اساتید استفاده گردد (۲۱). برخلاف نتایج مطالعه حاضر، مطالعه آقاملائی و همکارانش در دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی بندرعباس نشان دادند که بین میانگین نمرات خودارزیابی و میانگین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان از لحاظ آماری تفاوت معنی داری وجود دارد ( $p = 0/016$ ) به طوری که نمره خودارزیابی اساتید ۷۵ درصد بالاتر از نمره ارزشیابی آنها توسط دانشجویان بود. همچنین وی بیان داشت که نتایج خودارزیابی اعضای هیأت علمی و ارزشیابی هیأت علمی توسط دانشجو می تواند باعث بهبود کیفیت تدریس اساتید گردد (۲۲). همچنین نتایج مطالعه جعفری و همکارانش در دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مازندران نشان داد که بین نمرات خودارزیابی اساتید با ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان اختلاف معنی دار وجود دارد و میانگین نمرات ارزشیابی توسط دانشجویان پایین تر از نمرات خودارزیابی اساتید بود (۲۳). مطالعه عبدالصمدی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان نیز تفاوت معنی داری را بین میانگین نمرات خودارزیابی و میانگین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان نشان داد بطوری که وی اظهار داشته است که یکی از دلایل احتمالی بالا بودن نتیجه خودارزیابی اساتید، عدم وجود فرهنگ خودارزیابی سالیانه در مراکز آموزشی و اعمال مقایسه نتایج ارزیابی دانشجو و اساتید در راستای بهبود نقاط قوت و ضعف آموزش است (۲۴). الهیجا (Alhija) در مطالعه‌ای بیان می کند پایین بودن نمره ارزشیابی توسط دانشجو می تواند به دلیل عدم توانایی اساتید در زمینه پایش فردی و سعی در رفع نقایص خود باشد که این

امر مانعی در راه تکامل حرفه‌ای آنان خواهد بود (۲۵). مطالعه‌ای لین (Lane) و همکارانش در پنسیلوانیا با عنوان ارزشیابی تدریس اساتید بر روی دانشجویان پزشکی نشان داد که گرچه نتایج خودارزیابی دانشجویان بالاتر از ارزشیابی آنها توسط سایرین و اساتید بود ولی با انجام یک دوره آموزش از طریق آموزش مهارت‌های خودارزیابی در بین دانشجویانی که توانمندی‌هایشان را بالاتر می‌دانستند همبستگی در بین این دو ارزشیابی بطور معنی داری افزایش یافت (۲۶). با توجه به این که ارزشیابی توسط دانشجویان یک شاخص موثر، روا و پایایی برای ارزشیابی اساتید است اما در راستای بهبود کیفیت ارزشیابی و بهبود عملکرد آموزشی اساتید علاوه بر ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان استفاده از روش خودارزیابی اساتید به عنوان یک روش مکمل توصیه می‌شود. همچنین با توجه به اهمیت ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید در بهبود وضعیت آموزشی دانشگاه‌ها و دانشجویان پیشنهاد می‌گردد پرسشنامه‌های استاندارد شده جهت خودارزیابی اساتید و ارزشیابی توسط دانشجو در تمامی دانشگاه‌ها بکار رود تا از نتایج آن برای بهبود نقاط ضعف و کاستی موجود در عملکرد اساتید و آموزش دانشجویان استفاده شود. می‌توان از محدودیت‌های این مطالعه حجم نمونه کم و انجام آن در محدوده زمانی یک ترم نام برد.

با توجه به این که در مطالعه حاضر بین میانگین کل نمره ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان و خودارزیابی اساتید با هم تفاوت معنی داری وجود نداشت اما جهت بهبود عملکرد آموزشی اساتید علاوه بر ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان، استفاده از روش خودارزیابی اساتید به عنوان یک روش مکمل توصیه می‌شود.

### قدردانی

در پایان از زحمات مرکز EDC دانشگاه علوم پزشکی لرستان و مرکز EDO دانشکده بهداشت جهت کمک در اجرای این پژوهش و مطالعه، تشکر و قدردانی بعمل می‌آید.

### References

1. Saif AA. [Educational Measurement, Assessment and Evaluation]. 4th ed, Tehran: Dowran company; 2009. [Persian]
2. Razavi M, Rabani A, Tavakol M. [The evaluation of teaching in Tehran University of Medical Sciences and Health Services: Students point of view]. The Journal of Tehran Faculty of Medicine 1999; 57: 70-78. [Persian]

3. Ziaee M, Miri M, Hajiabadi M, Azarkar Gh, Eshbak P. [Academic staff and students' impressions on academic evaluation of students in Birjand University of Medical Sciences and Health Services]. *Journal of Birjand University of Medical Sciences* 2007; 13: 61-67. [Persian]
4. Greenwood GE, Bridges CM, Ware WB, McLean JE. Student evaluation of college teaching behaviors instrument: a factor analysis. *The Journal of Higher Education* 1973; 44 (8): 596-604.
5. Jamshidi Sh, Baghaei F, Abdolsamadi HR, Faradmal J, Soltanian AR, Ahmadiani E. [Evaluation of Academic Staffs' Viewpoint about Their Assessment by Students in Hamadan University of Medical Sciences ,2011 – 2012 ] *Research in Medical Education* 2013; 5 (2): 39-4.[Persian]
6. Zarei E, Rafeei A, Hajebisolghi Z. [The assessment of Faculty Members Activities from Students Viewpoints and Faculty Members Self-Evaluation in Hormozgan University of Medical Sciences]. *Research in Medical Education* 2008; 1 (2): 8-13. [Persian]
7. Aliasgharpour M, Monjamed Z, Bahrani N. [Factors Affecting Students' Evaluation of Teachers: Comparing Viewpoints of Teachers and Students]. *Iranian Journal of Medical Education* 2010 10(2): 186-194. [Persian]
8. Marrison J. ABC of learning and teaching in medicine :Evaluation. *BMJ* 2003; 15:385-387
9. Afonso NM, Cardozo LJ, Mascarenhas OAJ, Aranha ANF, Shah Ch, Are Anonymous Evaluations a Better Assessment of Faculty Teaching Performance? A Comparative Analysis of Open and Anonymous Evaluation Processes. *Fam Med* 2005; 37(1):43-7.
10. Hosseini SM, Sarchami R. [ Attitude of students of Qazvin medical university towards priorities in teachers assessment]. *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences and Health Services* 2002; 22: 37-39. [Persian]
11. Dargahi H, Mohammadzadeh N. [Faculty members' evaluation by students: valid or invalid]. *Iranian Journal of Medical Education* 2013; 13(1):39-48. [Persian]
12. Shakurnia A. H, Assarezadegan MA. [Comparison of faculty members' evaluation scores based on attitudes toward student rating]. *Iranian Quarterly of Education Strategies* 2012; 4 (4): 195-201. [Persian]
13. Rotem A, Glassman N. On the effectiveness of students' evaluative feedback to university instructors. *Rev Educ Res* 1979; 49: 497-510.
14. Beran TN, Rokosh JL. Instructors' perspectives on the utility of student ratings of instruction. *Instr Sci* 2009; 37: 171-184.
15. Shakurnia AH, AliKarami M A. [comparison between student ratings and faculty self ratings at School of Pharmacy in AJUMS in Iran].*Educational Research* 2011; 2(10) : 1589-1594. [Persian]
16. Dennis LI. Student evaluations: Are they an appropriate crite-ri- on for promotion? *Nurs Health Care* 1990; 11:79-82.
17. Asghari N, Hosseini S, Abedini S, Razmara A, Naderi N.[ Comparative evaluation of teaching by scholar and teacher self-assessment]. *The Journal of Hormozgan University of Medical Sciences* 2010; 4: 246-253. [Persian]
18. Azizi K, Aghamolaei T, Parsa N, Dabbaghmanesh T. Comparison of differences in performance evaluation of faculty by students with faculty's self-assessment. *J. Adv Med & Prof* 2014;2 (3): 108-113.
19. Barnett CW, Matthews HW, Jackson RA. A Comparison between Student Ratings and Faculty Self-ratings of Instructional Effectiveness. *American Journal of Pharmaceutical Education* 2003; 67 (4): 1-6.

- 20- Allaei M, Jalilian N, Purnajaf A, A'azami A, Mehdizadeh F. [Compative Study of the Students' Self-assessment and Evaluation of Professors' Training Performance in Ilam University of Medical Sciences]. Scientific Journal of Ilam University of Medical Sciences 2010; 18 (4):50-55. [Persian]
21. Tazakori Z, Akhrbyn K, Abedi A, Molaei B, Orojalipur A. [View about teacher evaluation in Ardebil University of Medical Sciences]. Journal of Health and Care Ardabil Faculty of Nursing and Midwifery 2008; 10 (4): 13-18. [Persian]
22. Aghamolayi T, Abedini S. [Comparison of Self and Students' Evaluation of Faculty Members in School of Health of Hormozgan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education 2008; 7: 191-199. [Persian]
23. Jafari HM, Vahidshahi K, Kosaryan M, Mahmoodi M. [Comparison between the results of academic staff self-assessment and those made by the students, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, 2006]. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences 2007; 57: 64-67. [Persian]
24. Abdolsamadi HR, Dalband M, Davoodi P, Bakhtiyari B, Moghimeigi A, Ahmadi-Motamayel F. [ Comparison of Self-evaluation and Students' Evaluation of Hamadan Dental School Faculty Members]. Iranian Journal of Medical Education 2012; 12 (2). 101-109. [Persian]
25. Alhija FNA, Fresko B. Student evaluation of instruction: What can be learned from students' written comments? Stud Educ Eval 2009; 35: 37-44.
26. Lane JL, Gottlieb RP. Improving the interviewing and self – assessment skills of medical students: is it time to readopt video as an educational tool?. Ambu l. Pediat 2004; 4(3): 244-248.

# Comparison between Student Evaluation and Faculty Self-Evaluation of Instructional Performance

Mahdavi S<sup>\*1</sup>, Zare S<sup>2</sup>, Naeimi N<sup>3</sup>

Received: 2014/8/3

Accepted: 2014/12/9

## Abstract

**Introduction:** The evaluation of faculty teaching performance is often the most important factors in promotion and tenure decision at colleges and universities focused on teaching. The aim of this study was to compare students' evaluation of teaching and faculty members' self-evaluation for improving teaching

**Methods:** This descriptive cross- sectional study was in health and nutrition school and 31 faculty members selected through census sampling method and 310 students who were selected randomly were participated in the study. Each of faculty members was evaluated by 10 students. The data gathering tool was two same questionnaires with point Likert scale and consisted teaching and demographic questions. The Cronbach's alpha coefficient of faculty members' questionnaire was 0.87, students' questionnaire was 0.81, which shows the questionnaires' reliability. The data were analyzed by independent t-tests in SPSS-16.

**Results:** The total mean and standard deviation of the faculty members' self-evaluation scores was  $40.82 \pm 7.52$  and the total mean and standard deviation of Faculty teaching evaluation scores by students was  $40.07 \pm 4.13$  findings show that the total mean scores of self-evaluation for faculty members was higher than the total mean scores of evaluation by students but the difference was not statistically significant ( $p=0.38$ ).

**Conclusion:** To promote faculty members' instructional performance, faculty member self-evaluations, in addition to Student evaluation of faculty teaching effectiveness, have been recommended as a more holistic approach.

**Key words:** student, evaluation, faculty member

**Corresponding author:** Mahdavi S, Nutritional & Health Research Center, School of Health, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran. Smahdavi125@yahoo.com

Zare S, Staticstic & Epidmioligy Dept, School of Health, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran.

Naeimi N, Dept of Environmental Health, School of Health, Bojnourd University of Medical Sciences, Bojnourd, Iran.